

Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского
Серия «Юридические науки». Том 26 (65). 2013. № 2-1 (Ч. 1). С. 332-340.

УДК 346.7:339.338(477)

ДОГОВІРНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Добровольська В. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Контроль у сфері господарювання, складовим елементом якої є зовнішньоекономічна діяльність, є важливим елементом її здійснення, та йому притаманні певні процедурні вираження – перевірки, обстеження, пошук і спеціальний суб'єктно-об'єктний склад. Опосередковує здійснення зовнішньоекономічної діяльності форма – зовнішньоекономічний контракт, зміст якого становлять певні істотні умови, а його виконання є об'єктом контролюючої діяльності уповноважених державних органів і органів місцевого самоврядування. Таким чином, можливо виділити договірний контроль у зовнішньоекономічній сфері.

Ключові слова: контроль, зовнішньоекономічна діяльність, перевірка, сфера господарювання, зовнішньоекономічний контракт, договірний контроль, суб'єкти контролю, об'єкти контролю, класифікація контролю, чинне законодавство.

Вступ. Зовнішньоекономічна діяльність, з однієї сторони, є певним видом господарювання, якому притаманні специфічні риси та ознаки, а з другої – інститутом господарського права, змістом якого є норми спеціального та загального законодавства, що регулюють відносини, пов'язані з її здійсненням й організацією. Норми спеціального законодавства містяться у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (надалі – Закон «Про ЗЕД») [1], а загальні визначає Господарський кодекс України (надалі – ГК України) [2] та інші.

Проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності держав на сучасному етапі набувають все більшого значення, у цьому сенсі тенденції економічного розвитку характеризуються яскраво вираженою інтеграцією національних економік у міждержавні формування світового ринку з єдиними правилами, що регламентують обіг матеріальних цінностей. Метою статті є визначення поняття, ознак, сутності та видів контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а саме – відносно зовнішньоекономічного контракту з урахуванням норм чинного законодавства з визначенням суб'єктно-об'єктного його складу та характеристик.

Основний матеріал. Зовнішньоекономічний контракт є різновидом господарського договору. Законодавство не містить легального визначення поняття «господарський договір», проте він є регулятором конкретних господарських відносин між суб'єктами господарської діяльності, підставою виникнення господарсько-договірних зобов'язань. Тобто категорії «договір» і «господарський договір» співвідносяться як загальне та особливе. Законодавець визначає і регулює договори про основну господарську діяльність суб'єктів окремою юридичною категорією – категорією го-

сподарського договору. Доречною є думка про те, що господарський договір – «дитина» економічного ладу суспільства. Від того, яким чином влаштовані економічні відносини, залежить зміст і направленість господарських договорів [4, с. 277].

Узагальнене поняття зовнішньоекономічного договору (контракту) дано в ч. 6 ст. 1 Закону України «Про ЗЕД»: під зовнішньоекономічним договором розуміється «матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності».

З визначення зовнішньоекономічного договору, наведеного у Законі України «Про ЗЕД», слідують дві кваліфікуючі ознаки такого договору, що повинні бути наявними у сукупності: спрямованість на забезпечення господарської (зовнішньоекономічної) діяльності сторін договору та різна державна належність сторін договору. При визначенні другого критерію слід враховувати певну особливість його застосування. Останнім часом міжнародно-правові документи, а також спеціальні закони (якими регулюються відносини у зовнішньоекономічній діяльності) для цілей встановлення міжнародного характеру договору віддають перевагу іншому критерію – місцезнаходженню комерційного підприємства, під яким розуміють постійне місце регулярного здійснення ділових операцій [5, с. 84].

Щодо видів контролю стосовно зовнішньоекономічного контракту, то, перш за все, застосовується державний контроль, який можливо класифікувати за різними підставами.

Так, за суб'єктами виділяють наступні види державного контролю: парламентський контроль, що здійснюється шляхом приймання відповідних нормативно-правових актів; митний контроль стосовно виконання зовнішньоекономічного договору; фінансовий контроль, стосовно ціни договору та умов платежів і розрахунків за зовнішньоекономічним договором і відомчий контроль, стосовно істотних умов зовнішньоекономічного договору та його реєстрації. За дією в часі можливо виділити попередній контроль та поточний. Попередній контроль стосується реєстрації зовнішньоекономічних договорів та експортного контролю за проведенням переговорів.

Виходячи з актів законодавства України, зазначених вище, Міністерство економіки та з питань економічної інтеграції України прийняло Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердивши його наказом № 201 від 06 вересня 2001 року [6], яке застосовується при укладенні договорів купівлі/продажу товарів (надання послуг, виконання робіт) та товарообмінних договорів між українськими суб'єктами підприємницької діяльності та іноземними суб'єктами підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності.

Реєстрація зовнішньоекономічного контракту передбачена постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р., яка передбачає реєстрацію зовнішньоекономічного контракту (договору) на експорт брухту чорних металів, брухту легованих чорних металів та брухту кольорових металів [7] та Інструкцією, яка визначає єдиний порядок заповнення картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) (далі – картка реєстрації) і призначена для здійснення реєстрації контрактів Міністерством економіки України [8].

При цьому найдоцільніше обирати одиницю виміру товару за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТ ЗЕД), що дозволить

уникнути непорозуміння між контрагентами договору та органами державної влади, які забезпечують реалізацію засобів тарифного та нетарифного регулювання [9]. Ведення УКТ ЗЕД визначається Митним кодексом України (надалі – МК України) [10]. УКТ ЗЕД складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів, яка прийнята у Брюсселі 14 червня 1983 р. та зареєстрована в Секретаріаті ООН [11].

Митні органи класифікують товари, тобто відносять товари до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД. Рішення митних органів щодо класифікації товарів для митних цілей є обов'язковими для юридичних та фізичних осіб. Відповідно до МК України з метою встановлення достовірних відомостей про товари та їх відповідності опису класифікаційних групувань УКТ ЗЕД митні органи можуть вимагати від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності зразки товарів та техніко-технологічну документацію на такі товари для проведення експертизи. Коли об'єктом договору є «чиста» вага товару, слід зазначати окремо масу «брутто» (масу товару з врахуванням пакувального матеріалу) та вагу «нетто» – «чисту» вагу товару, за яку здійснюватимуться валютні розрахунки.

Митний контроль є різновидом державного контролю, сутність якого полягає у спостереженні й аналізі відповідності діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин установленим державою параметрам, а також у певному коригуванні відхилень від останніх [12, с. 11]. Заслуговує на увагу думка про те, що митний контроль залишається важливим та ефективним засобом забезпечення митної політики держави. Реалізується він шляхом здійснення комплексу заходів, що забезпечують своєчасне виявлення порушень митного законодавства України та взятих нею міжнародних зобов'язань, контроль за виконанням яких покладено на митні органи, а також чітке дотримання юридичними та фізичними особами митних процедур і правил [13, с. 221].

Базисні умови поставки товарів (приймання-здавання виконаних робіт або послуг). У цьому розділі зовнішньоекономічного договору зазначається вид транспорту та базисні умови поставки відповідно до Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів (далі – ІНКОТЕРМС) чинної редакції (на час написання матеріалу чинною є редакція 2010 р.) [14], які визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару (окремих партій товару).

Законодавець, вказуючи на необхідність погодження ціни в господарському договорі, піклується про чітку визначеність господарських зв'язків, у чому зацікавлені не лише підприємці, але й суспільство через мотиви контрольно-інформаційного чинника, а також через зацікавленість у стабільності економічних зв'язків та непрямую підтримку курсу національної грошової одиниці (договірне ціноутворення стимулює до фіксації номінальних боргів, що стримує девальвацію). Суспільний господарський порядок, а не взаємна невизначеність (тобто безладдя), є тим явищем суспільно-економічного життя, без якого неможливе ефективне функціонування економіки, виробничих сил та торгівлі [15, с. 193].

П. 1.7. зазначеного положення містить вимоги щодо умов платежів та визначає валюту платежу, спосіб, порядок та строки фінансових розрахунків та гарантії виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань. Залежно від обраних сторонами умов платежу в тексті договору (контракту) зазначаються: умови банківського пе-

реказу до (авансового платежу) та/або після відвантаження товару або умови документарного акредитива, або інкасо (з гарантією), визначені відповідно до постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21 червня 1995 р. № 444 «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті» (надалі – постанова № 444) [16]; умови за гарантією, якщо вона є, або коли вона необхідна (вид гарантії: на вимогу, умовна), умови та термін дії гарантії, можливість зміни умов договору (контракту) без зміни гарантії.

Також у сфері валютних розрахунків між сторонами зовнішньоекономічного контракту діє Положення про валютний контроль [17], яке визначає основні засади здійснення Національним банком України функцій головного органу валютного контролю згідно з повноваженнями, наданими йому за ст. 7, 44 Закону України «Про Національний банк України» [18].

Таким чином, можливо виділити суб'єктно-об'єктний склад контролю у сфері ЗЕД. Суб'єкти зазначеного контролю залежать від його виду. Державний контроль є парламентським, звідси можливо виділити певного суб'єкта – Верховну Раду України, фінансовий (валютний), валютний, митний (експортно-імпортний та транзитний) і відомчий – здійснюється уповноваженими органами державної влади і місцевого самоврядування.

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) в сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р. містить основні засади контролю у сфері господарювання, який застосовується у сфері зовнішньоекономічної діяльності частково, згідно зі ст. 2 зазначеного нормативно-правового акту [19], а саме: державного експортного контролю, контролю за дотриманням бюджетного законодавства, використанням державного та комунального майна, банківського і страхового нагляду, інших видів спеціального державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання на ринку фінансових послуг, державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції тощо. Зазначені види контролю притаманні зовнішньоекономічній сфері і регулюються окремими нормативно-правовими актами різної юридичної сили.

Окремий вид державного контролю закріплює Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 02.12.2010 р. [20], який встановлює правові та організаційні засади здійснення державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції і здійснюється органами ринкового контролю, до яких відносить Кабінет Міністрів України, органи доходів і зборів та інші.

Згідно із Законом України «Про прикордонний контроль» від 05.11.2009 р. цей вид контролю є державним і митним, представляє собою державний контроль, що здійснюється Державною прикордонною службою України, який включає комплекс дій і систему заходів, спрямованих на встановлення законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами і переміщення через нього вантажів [21].

Важливим є застосування у сфері ЗЕД громадського контролю, який представляє собою контроль окремих громадян за діяльністю органів державної влади та їх поса-

дових осіб [22, с. 13] або як самостійний та встановлений законом вид соціального контролю компетентних суб'єктів, направлений на забезпечення законності в діяльності органів державної влади [23, с. 11].

У ст. 1 Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. зазначено, що громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення [24]. У роз'ясненні Міністерства юстиції України від 04.04.2012 р. «Щодо конституційного права на звернення до органів державної влади» зазначено, що Міністерство юстиції України особливу увагу приділяє питанням виявлення та усунення причин, що породжують скарги громадян, вживає заходів для запобігання виникненню підстав для обґрунтованих повторних звернень та звернень до органів вищого рівня, вирішення питань про відповідальність посадових осіб, з вини яких допущені порушення, бюрократизм і тяганина, що стали причиною звернення громадянина зі скаргою [25].

Представляється, що частково громадський контроль реалізується через відповідну державну політику, так, ст. 6 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» передбачає певні права, що належать громадянам, суб'єктам господарювання, їх об'єднанням та науковим установам, а також консультативно-дорадчим органам, що створені при органах державної влади та органах місцевого самоврядування і представляють інтереси громадян та суб'єктів господарювання [26].

Позитивним, на думку автора, є певний крок законодавця щодо прийняття Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.01.2010 р. «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики», в якому зазначено, що необхідно удосконалити механізм регулювання процесу обміну інформацією, зокрема впровадити принцип партнерської взаємодії, що передбачає не тільки інформування населення, а і налагодження ефективного зворотного зв'язку, проведення відповідної роз'яснювальної роботи, встановлення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

У зв'язку з цим існує нагальна потреба у розробленні основних засад державної комунікативної політики, впровадження стандартів інформаційного обміну між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю [27].

Висновки. Контроль у сфері ЗЕД є обов'язковим процедурним чинником, який є її важливою умовою та ознакою, здійснюється суб'єктами, котрим притаманні контрольні-наглядові функції, що реалізуються через відносини «вертикального» та організаційно-господарського характеру, які виникають між суб'єктами господарювання і відповідними органами державної влади і місцевого самоврядування з метою перевірки законності і легітимності їх зовнішньоекономічної діяльності і правового становища у межах та в порядку згідно з нормами чинного законодавства; – об'єк-

тами контролю у сфері ЗЕД є відносини й діяльність суб'єктів господарювання (резидентів і нерезидентів) з приводу їх здійснення, яка, як правило, опосередковується укладанням і виконанням зовнішньоекономічного контракту; майже всі державні органи в межах своєї компетенції де-юре мають право здійснювати контрольні функції (нагляд) у зазначеній сфері, при цьому контрольна компетенція деяких державних органів регулюється, як правило, підзаконними нормативно-правовими актами, положення яких дублюють один одного, що потребує проведення уніфікації законодавства і представляється доречним об'єднання повноважень контролюючих державних органів на рівні одного закону; у сфері ЗЕД застосовуються контрольні процедури і дій, які притаманні державному контролю, який у свою чергу буває парламентським, що здійснюється шляхом приймання відповідних нормативно-правових актів; митним і прикордонним стосовно виконання зовнішньоекономічного договору; фінансовим, стосовно ціни договору та умов платежів і розрахунків за зовнішньоекономічним договором, відомчим, стосовно істотних умов зовнішньоекономічного договору та його реєстрації і громадським, мета якого полягає у розробленні основних засад державної комунікативної політики, впровадження стандартів інформаційного обміну між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності у рамках відповідного контракту та зазначений контроль реалізується через перевірки, обстеження, огляд, пошук і ревізії, підстави й процедури яких визначені діючим законодавством.

Список літератури:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР – 1991 р. – № 29. – ст. 377.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 19 – 20. – Ст. 144.
3. Господарське право: підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасницька, А.В. Смітюх та ін.; За заг. ред. О.П. Подцерковного. – Х.: Одисей, 2010. – С. 277.
4. Поєдинок В.В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 83 – 84.
5. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): наказ Міністерства економіки та з питань економічної інтеграції України № 201 від 06 вересня 2001 р. // www.kiev.rada.ua
6. Про затвердження Порядку реєстрації зовнішньоекономічних контрактів (договорів) на здійснення експортних операцій з металобрухтом: постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. // Урядовий кур'єр від 15.03.2002. – № 50.
7. Інструкція про порядок заповнення картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту): Наказ Міністерства економіки України 15.12.2005 № 505 // Офіційний вісник України від 25.01.2006. – 2006 р., № 1, / 1 – 2 /, стор. 211, стаття 61.
8. Про затвердження Порядку ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. // Урядовий кур'єр від 29.05.2012. – № 94.
9. Митний кодекс України: Закон України від 3 листопада 2011 року № 3996-VI // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
10. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів: Указ Президента України від 17 травня 2002 р. № 466/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 21. – С. 1. – Ст. 1010.
11. Андрійко О.Ф. Організаційно – правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: Автореф. Дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.07 / ІДП НАН України. – К., 1999. – 38 с.

12. Жорін Ф.Л., Звягіна І.Н. Правові засади митної справи України: Навч. посібник / За заг. ред. Ф.Л. Жоріна. – К.: Магістр. – XXI сторіччя, 2005. – 384 с.
13. Международные правила толкования торговых терминов ИНКОТЕРМС 1936 г. // www.kiev.rada.ua
14. Подцерковний О.П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики. – Видання перше. – К.: «Юстініан», 2006. – С. 193.
15. Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті: постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21 червня 1995 р. № 444 // <http://rada.gov.ua>.
16. Про затвердження Положення про валютний контроль: Постанова Національного банку України від 08 лютого 2000 р. // Офіційний вісник України від 21.04.2000. – 2000 р. – № 14. – стор. 41. – стаття 573.
17. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 19. – Ст. 256.
18. Про основні засади державного нагляду (контролю) в сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – ст. 389.
19. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02 грудня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 21. – ст. 144.
20. Про прикордонний контроль: Закон України від 05 листопада 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 6. – ст. 46.
21. Десятых П.В. Организация и правовое обеспечение общественного контроля за деятельностью органов внутренних дел: Автореф. ... канд. юрид. наук. М., 2009. – С. 13.
22. Зубарев С.М. Понятие и сущность общественного контроля за деятельностью государственных органов // <http://justicemaker.ru/view>.
23. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – ст. 256.
24. Щодо конституційного права на звернення до органів державної влади: роз'яснення Міністерства юстиції України від 04.04.2012 р. // www.kiev.rada.ua.
25. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 9. – ст. 79.

Добровольская В. В. Договорной контроль в сфере внешнеэкономической деятельности / В. В. Добровольская // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2013. – Т. 26 (65). – № 2-1. – Ч. 1. – С. 332-340.

Контроль в сфере хозяйствования, составным элементом которой является внешнеэкономическая деятельность, является важной составляющей ее осуществления и ему присущи определенные процедурные выражения – проверки, обследование, поиск и специальный субъектно-объектный состав. Опосредует осуществлению внешнеэкономической деятельности определенная специальная форма – внешнеэкономический контракт, содержание которого составляют существенные условия, а его исполнение является объектом контролирующей деятельности уполномоченных государственных органов и органов местного самоуправления. Таким образом, можно выделить договорной контроль во внешнеэкономической сфере.

Ключевые слова: контроль, внешнеэкономическая деятельность, проверка, сфера хозяйствования, внешнеэкономический контракт, договорной контроль, субъекты контроля, объекты контроля, классификация контроля, действующее законодательство.

THE CONTRACTUAL CONTROL IN THE SPHERE OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

Dobrovolskaya V. V.

National University «Odessa Law Academy», Odessa, Ukraine

The control in the economic field, one of the major parts of which is foreign economic activity, is an important component of its fulfillment. And also the control can be characterized by certain procedural features – audits, inspections, searches and specific subject-object structure. The foreign economic activity

is always provided in the form of foreign economic contract, which contains certain essential conditions, and its realization is an object of control activity of authorized public authorities and local government bodies. The problems of increasing of the efficiency of foreign economic activity of the states have become of great importance nowadays, in this context tendencies of economic growth can be characterized by strongly marked integration processes of national economics into the interstate organizations of global market with single rules regulating the circulation of assets.

Different economic entities are allowed to carry out foreign economic activity in a way of concluding an agreement. The State is interested in a proper execution of these agreements and foreign economic activity in a whole and the State provides the control through various legal actions, tools and forms. Foreign economic contract is a type of economic agreement. Current legislation does not contain the legal definition “economic agreement”, but the Article 626 of the Civil Code of Ukraine defines the contract as an agreement of two or more parties, which is aimed to the establishment, changing and termination of civil rights and obligations. Economic contract – is the regulator of defined relations between legal entities, also it is the basis for the origin of contractual obligations. So the notions of “contract” and “economic contract” correlate as general and special.

Therefore, it is possible to distinguish contractual control in the sphere of foreign economic activity as the specific kind of control, which is inherent for the economic activity.

Key words: the control, foreign economic activity, audit, economic field, foreign economic contract, contractual control, control subjects, control objects, classification of the control, current legislation.

Spisok literaturi:

1. Pro zovnishnuekonomichny diyalnist vid 16.04.1991 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
2. Gospodarskiy kodeks Ukrayini vid 16.01.2003 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
3. Gospodarske pravo: pidryshnik / O.P. Podcerkovniy, O.O. Kvasnickaia, A.V. Smityh ta in. Za zag. red. O.P. Podcerkovnogo. – H. : Odissey, 2010. – S. 277.
4. Poedinok V.V. Pravove regulyvannya zovnishnuekonomichnoi diyalnosti: Navc. posibniyk. – K.: Urinkom Inter, 2006. – S. 83 – 84.
5. Pologennia pro formy zovnishnuekonomichnyh dogovoriv (kontraktiv): nakaz Ministerstva ekonomiki ta z pytan ekonomichnoy integratsiy Ukrayini vid 06.09.2001 r. № 201 [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
6. Pro zatverdzhennia Poriadky reestratsii zovnishnuekonomichnyh kontraktiv (dogovoriv) na zdiysnennia eksportnyh operatsiy z metalobryhtom: postanova KMY Ukrayini vid 15.03.2002 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
7. Instriykaa pro poriadok zapovnennia kartky reestratsiy-obliky zovnishnuekonomichnyh dogovory (kontrakty): nakaz Ministerstva ekonomiki vid 15.12.2006 r. № 505 [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
8. Pro zatverdzhennia Poriadky vedennia Ykrainskoy klasifikatsiy tovariv zovnishnuekonomichnoi diyalnosti ta vyznannia takimy, cho vtratyly chinnist deiakyh postanov KMY: postanova KMY Ukrayini vid 21.05.2012 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
9. Mytniy kodeks Ukrayini: Zakon Ukrayini vid 03.11.2011 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
10. Pro pryednannia Ukrayini do Mignarodnoy konvenciy pro Garmonizovany systemy opysy ta kodyvannia tovariv: Ykaz Prezydenta Ukrayini vid 17.05.2002 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
11. Andriyko O.F. Organizatsiyno-pravovi problemy dergavnogo kontroly y sferi vykonavcoiy vlady: Avtorefer. dys. ... d-ra uryd. nayk: 12.00.07 / IDP NAN Ukrayini. – K., 1999. – 38 s.
12. Gorin F.L., Zviagina I.N. Pravovi zasady mytnoy spravy Ukrayini: Navc. posibniyk / Za zag. red. F.L. Gorina – K.: Magistr. – XXI storiccay, 2005. – 384 s.
13. Megdynarodnye pravila tolkovaniya torgovyh terminov INKOTERMS 1936 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
14. Podcerkovniy O.P. Groshovi zoboviazanniay gospodarskogo haraktery: problemy teorii i praktyky. – Vydannia pershe. – K.: «Ustiniyan», 2006. – S. 193.
15. Pro typovi platygni ymoviy zovnishnuekonomichnyh dogovoriv (kontraktiv) i typovi formy zahysnyh zasteregen do zovnishnuekonomichnyh dogovoriv (kontraktiv), yiki peredbacaut rozrahynki v inozemniy valuty: postanova KMY Ukrayini i Natsionalnogo banky Ukrayini vid 21.06.1995 r. № 444 [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua

16. Pro zatverdenniy Pologenniy pro valutnyi control: postanova Nacionalnogo banky Ukrainy vid 08.02.2000 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
17. Pro Nacionalniy bank Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 20.05.1999 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
18. Pro osnovni zasady dergavnogo nagliady (kontrolu) v sferi gospodarskoiy dialnosti: Zakon Ukrainy vid 05.04.2007 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
19. Pro dergavniy rynkovyi nagliad i control neharcovoiy prodykciy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
20. Pro prykordonniy control: Zakon Ukrainy vid 05.11.2009 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
21. Desiatyh P.V. Organizacia i pravovoe obespeceniye obcestvennogo kontrolya za deiatelnostiy organov vnytretnih del: Avtorefer. dys. ... kand. uryd. nayk. M., 2009. – S. 13.
22. Zybarev S.M. Poniatie i syshnost obcestvennogo kontrolya za deiatelnostiy gosydarstvennyh organov // <http://justicemaker.ru/view>
23. Pro zvernenniy gromadian: Zakon Ukrainy vid 02.10.1996 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
24. Shodo konstytuciynogo prava na zvernenniy do organiv dergavnoy vlady: roziasnenniy Ministerstva usttcy Ukrainy vid 04.04.2012 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua
25. Pro zasady dergavnoiy regyliatornoiy polityky y sferi gospodarskoiy dialnosti: Zakon Ukrainy vid 11.09.2003 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : www.rada.gov.ua